

Béres Ilona: Ha jó az előadás, az

Azt hiszem, Terivel példát mutathatunk a kettészakadt szakmának

Június elején ünnepelte születésnapját Béres Ilona Kossuth-díjas színművész, aki negyven éve él férjével a II. kerületben. A Nemzeti Színház örökös tagja fiatalkori önmagáról, nehéz döntésekről, vágyott és rettegett szerepekről mesélt, és arról, miért tartja a nappalijában Gyarmati Fanni Naplóját.

A héten ünnepelte a születésnapját. Mivel lepték meg a szerettei?

Reggel úsztam a Komjádiiban, azután egész nap csörgött a telefonunk, a barátaink, a munkatársaim köszöntöttek. A férjem, Tamás meghívott egy Duna-parti étterembe. Már nem szoktunk nagy bulit csapni, de volt jó pár emlékezetes születésnapom. A negyvenedikre azt kértem a férjemtől, hogy utazzunk el Velencébe és szálljunk meg egy olyan helyen, amit nem engedhetünk meg magunknak. Ültém a hotel teraszán, szemben velem a Salute-templom és pezsgőttem. Csodálatos volt! A negyven év egyébként is emlékezetes a nők életében. Aki fél tőle, annak azt üzenem, hogy nagyjából ebben a korban vagyunk készen, nincs még és már, az maga a jelen idő. Aztán kiesit kezdjük cserbenhagyni magunkat.

Művésznő ennek az ellenkezőjére példa...

Az ember tisztában van a korával. Emlékszem, amikor a Nemzeti Színházban játszottam a Szókimondó asszonyságot, az egy korban

hozzám illő szerep volt. De a darabnak volt egy előjátéka, ahol az asszony még fiatal. Megkértem a rendezőt, hogy ezután ne osszanak rám olyan szerepet, ahol a nőiségem a tét. Szerettem, ha kinevetnek, deszánalmas nem akarok lenni. Nem szívesen, ha valaki öregszi, egy idős asszony is lehet ápolt, és a maga módján vonzó. Ezért is tartom fontosnak a rendszeres mozgást, egykori főiskolai osztálytársammal, Tordai Terivel gyakran sétálunk az erdőben. Pletykálunk a szakmáról és magunkról. Egy óra után azt érzem, hogy a tudómban kiesérelődött a levegő.

Hogyan találtak rá II. kerületi otthonukra?

Az ORFI-ba jártam gyógytornára, ahol volt egy csodálatos orvosom. Egy alkalommal meghívott vendégségbe, nagyon tetszett a lakása. Mondtam, hogy pont ilyen meleg otthonra vágyunk. Erre ő azt javasolta, nézzük meg a barátnője lakását, amit egy amerikai magyar bérelt. Amikor beléptünk, úgy éreztem, hogy hazajöttem. Nem volt jó állapotban, viszont így ki tudtuk fizetni. Az évek során szépen átalakítottuk. Negyven éve lakunk itt, az otthonunk a béke szigete, és rajongunk a II. kerületért. Gyönyörű zöld környezetben élünk, miközben tíz perc alatt eljutunk Pestre; ez kész csoda.

Sokat dolgozik?

Délelőtt a Vigadóban próbáltam a Kányádi Sándor és Ágh István költeményeiből készülő

verses fellépésre. Ennek bevételét majd egy kárpátaljai művészeti iskolában tanuló gyerekek és fiatalok megsegítésére fordítják. A József Attila Színházban Molière Úrhatnám polgárában játszottam, a héten volt az utolsó előadásunk. Szerepeltem egy többrészes rádiójátékban és nemrég vidékre is hívtak játszani, de az utazás miatt nem vállaltam el, 74 évesen már nem illik hajszojni a munkát, csak a derű óráit számolom.

A Nemzeti Színházban A Szkalla lányokban és Molnár Ferenc A fehér felhő című darabjában is játszik.

Utóbbit Vidnyánszky Attila rendező hívására vállaltam el. Attila délelőtt is és este is próbál, ha tehetné, hónapokig ellenne így, szenvedéllyel dolgozik. Mindent totális színházban képezel el. Miközben verset mondok, szól a zene, csárdást táncolnak körülöttem. Irtózatosan koncentrálnom kell, hogy be tudjam fejezni a szövegemet. Az Örkény István Maeszkajátéka alapján Berényi Gábor által írt A Szkalla lányok pedig egy igazi örömdarab, amit Tordai Terivel ketten játszunk. Túl vagyunk az ötvenedik előadáson, január óta a Bajor Gizi Kamarateremben láthatja a közönség.

Évekig a Pesti Magyar Színházban játszott, utána lett szabadúszó. Nem félt?

Egy szerencsétlen igazgatóváltás miatt hagytam ott a színházat, és választottam a szabadúszó létet. Akkor nagyon megviselt, de

érzed, hogy „eljött az Isten”

A kőszívű ember fiai című filmben

azóta rádöbbentem, gyönyörű, hogy az ember azt is mondhatja, hogy „ezt most nem szeretném.” Óriási szabadság. Fiatalon persze más, minden szerepet akartam, fel akartam falni a világot. De fiatalon nem kell bölcsnek lenni.

Milyen volt a fiatal Béres Ilona? Rengegen rajongtak önért.

Boldogtalan. Mindenre elszántan csak a színház volt számomra fontos, az, hogy színész legyek. Nem éltem meg a nőiségem súlyát és méltóságát, és a férfiak ezt megéreztek. Aztán nagy boldogságomra harmincévesen találkoztam a férjemmel. Tamással, akivel szeretjük és tiszteljük egymást.

Megőrizte az olaszos temperamentumát?

A Szkalla lányokban békaugrásban megyek végig a színpadon, a nézők csodálkoznak, hogy aztán fel tudok állni. Teri a szolid testvért játssza. Mi egyébként tényleg nagyon különbözünk egymástól. Másképp látjuk a világot, mégis nagyon jól tudunk együtt lenni. Azt hiszem, példát mutathatunk a kettészakadt szakmának. A Magyar Művészeti Akadémiában kötelező székfoglalót tartani, az enyémnek az volt a címe, hogy „Mesterségem, te gyönyörű, ki elhited, hogy fontos élnem”, és azzal zártam: „hosszú pályámon nagyon sok szerepet játszottam, de ásót még soha. Ha csak egy lapátnyit be tudok temetni ezen a mesterségesen kialakított árkon, akkor megérte. Ezért vállaltam a tagságot”.

Nagyon határozott a színpadon. Nem izgul soha?

Ó, dehogynem, rettenetesen izgulós vagyok. Ha van olyan mellettem, akit szeretek, megkérem, hogy köpdössön meg, mielőtt színpadra lépek. Sosem felejttem el azt a Zsótér Sándor rendezte előadást, amiben a közönség a színpadon ült, a színésznők bundában a nézőtérben, és meztelen férfiak járkáltak körbe-körbe. Olyan ideges voltam, hogy a tenyerem mindig megettél vízzel. Szóval, a kezdő kollégákat mindig „megnyugtatom”, hogy a lámpaláz sosem fog elmúlni. De megéri, mert ha jó az előadás és jó a közönség, akkor azt érzed, hogy „eljött az Isten” – ahogy a régi kollégák mondták.

Ez az ars poeticája?

Igen, és hiszek a szeretetben, azonkívül teszem a dolgomat tisztességesen. Utóbbi miatt fiatalon nagyon megütötte a bokámat. A szocializmus idején bepereltem a Filmgyárat, mert igazságtalannak éreztem, hogy nem biztosítják a színészeket. Vittem a zászlót, de nem jött mögöttem senki. A bíró azt mondta, nem élhetnek retorzióval, amiért pereltem, erre a filmgyár ügyvédje azt válaszolta, hogy „kérem, mi a Béres Ilonát nagyon szeretjük, de sajnos nincsen rá szükség”. Azután ha valaki szót emelt valamiért, azt mondták, vigyázz, mert úgy jársz, mint a Béres.

Ezután nem hívták többet?

Játékfilmben nem, de nagyon sok tévéfilmet forgattam, így nincs hiányérzetem. Néhány éve Török Ferenc kért fel egy szerepre. A gyártás jelezte, hogy egy hét múlva kezdenék a forgatást. Rögtön tudtam, hogy valaki visszamondta, de gondoltam, egye fene, beülök a kocsimba, és elmegyek tárgyalni a filmgyárba, ahol egykor – Somogyvári Rudolf kivételével – mindenki elárult. Aztán tessék, a Moszkva tér nagy sikert aratott, én pedig elnyertem a kritikusok díját.

Hogyan kapcsolódik ki?

Nagyon szeretek olvasni. Radnótiné Gyarmati Fanni Naplóját a nappaliban tartom, amikor megpihenek, bele-bele lapozok. Ágyba általában regényt viszek, a naplót nem lehet egy szuszra elolvasni. Borzasztóan érdekel az a szellemi kör, amiben az akkori művészek társasági életet éltek. Játsoztam régebben Jékely Zoltán darabját, és kíváncsi voltam, hogyan emlékszik rá Fanni. Hát, nagyon csúnyán ír róla, mert senkit se szeretett igazán, aki sikeresebb volt, mint a férje, Miklós. A napló második kötetében rátaláltam egy névre, Rácz Györgyre, aki gyakran megfordult Fanni társaságában. Ő tervezte a házunkat. Az olvasás mellett az utazás a másik hobbim, augusztusban vár minket Elba szigete. De megegyeztünk a férjemmel, hogy nem rohanunk majd úgy, mint fiatalokunkban, amikor beültünk a Zsiguliba és meg sem álltunk Spanyolországig; három nap alatt szeretnénk odajutni, remélem, megérkezünk.

Az Úrhatnám polgárban Blaskó Péterrel

BÉRES ILONA

a Színház- és Filmművészeti Főiskolán Pártos Géza osztályában tanult, majd 1964-1966 között a debreceni Csokonai Színházban játszott. 1966-1967 között a Madách Színház tagja volt, ezután a Nemzeti Színházban, majd 1969-1984 között a Vígszínházban dolgozott. 1984-ben ismét a Nemzeti Színházhoz szerződött, 2000 és 2011 között a Pesti Magyar Színház tagja volt, majd szabadúszóként folytatta pályáját. 2014-től az új Nemzeti Színházban vendégszerepel. A hatvanas években olyan népszerű filmekben játszott, mint az *Esős vasárnap*, *Álmodozások kora*, *Az aranyember*, *A kőszívű ember fiai I-II*. Később a *Moszkva térben* (2001) nyújtott alakításáért a zsűri a kritikusok díjával tüntette ki. **Díjai:** Jászai Mari-díj (1973), Erdemes művész (1983), A Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztje (1992), Kiváló művész (1996), Kossuth-díj (2000), Örökös tag a Halhatatlanok Társulatában (2004), A szinikritikusok díja (2004), A Nemzeti Színház örökös tagja (2004), A Magyar Érdemrend középkeresztje (2013), A Nemzet Művésze (2014)

